Brojalice

Vnuk, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:931081

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

LUCIJA VNUK

ZAVRŠNI RAD

BROJALICE

Čakovec, listopad 2016.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

PREDMET: Metodika glazbene kulture

ZAVRŠNI RAD

KANDIDAT: Lucija Vnuk

TEMA I NASLOV ZAVRŠNOG RADA: Brojalice

MENTOR: prof. Branimir Magdalenić, viši predavač

Čakovec, listopad 2016.

Sadržaj

SAŽETAK 3
UVOD 5
1. BROJALICA 6
1.1. UTJECAJ GLAZBE / BROJALICE NA RAZVOJ DJETETA 7
1.1.1. Razvitak govora 7
1.1.2. Razvijanje spoznajnih sposobnosti 8
1.1.3. Govorna kreativnost 8
1.1.4. Razvijanje ritma i pokreta 8
2. SPAJANJE GLAZBENOG I GOVORNOG ELEMENTA 9
2.1. Govorena brojalica 10
2.2. Pjevana brojalica 10
3. SADRŽAJ BROJALICE 11
3.1. Konkretna brojalica 11
3.3. Kombinirana brojalica 12
4. METODIČKI PRISTUP 13
4.1. Brojalice u funkciji igre 13
4.1.1.Brojalice koje se primjenjuju u igri rukama 15
4.2. Brojalice uz maketu 16
4.3. Brojalice u grafičkom izrazu 17
4.4. Brojalica uz pjevanje 18
4.5 Brojalice za otkrivanje zagonetne slike 18
5. FUNKCIONALNA GLAZBENA PEDAGOGIJA 19
6. BROALICA U GLAZBENOJ BAŠTINI 20
6.1. Pučka brojalica sjevernog hrvatskog primorja 20
6.2. Pregrada - grad običaja i tradicije 21
6.2.1. Brojalice pregradskog kraja 24
ZAKLJUČAK 30

SAŽETAK

Svrha ovog završnog rada je istražiti kako brojalice djeluju na dječji govorni razvitak, na razvitak spoznajnih sposobnosti, razvitak govorne kreativnosti i razvitak pokreta i ritma. Na početku ću pisati općenito o brojalicama, a potom ću saznati i zapisati stare brojalice od osoba starijih od 50 godina, kako bi barem djelomično sačuvala izvornost i usmenu kulturnu baštinu svojeg zavičaja. Znatiželja i ljubav prema igri i glazbenom izražavanju i stvaralaštvu, potaknuli su me da zabilježim dio tih brojalica, kako bi ih sačuvala od zaborava. Nadam se da će moj rad biti mali doprinos obogaćivanju glazbene kulture djece rane dječje i predškolske dobi.

KLJUČNE RIJEČI: brojalica, igra, kreativnost, ritam,pokret, sinkretizam, muzikalno izražavanje djeteta, Pregrada i pregradski kraj

SUMMARY

The purpose of this final paper is to explore how the nursery rhymes affect on children's speech development, the development of cognitive abilities, speech development of creativity and the development of movement and rhythm. At the beginning I write about the rhyme generally and then I will find out and write down the old chants of people older than 50 years, in order to at least partially preserve the authenticity and oral cultural heritage of their homeland. Curiosity and love of the game and the musical expression and creativity, have prompted me to note some of these nursery rhymes, to preserve them from oblivion. I hope that my work will be a small contribution to the enrichment of the musical culture of children of early childhood and pre-school age.

KEY WORDS: nursery rhymes, play, creativity, rhythm, movement, syncretism, musical expression of a child, Pregrada and nearby area

UVOD

Glazba je tonska umjetnost koja zvukovima djeluje na osjećaje slušatelja. Unosi radost i veselje u život.

Proučavajući glazbene sposobnosti predškolske djece, znanstvenici su uočili da već od najranije dobi djeca pokazuju zanimanje za glazbu. Već u dobi od četiri do šest mjeseci dijete reagira na glazbeni podražaj prekidom aktivnosti koju je do tada obavljalo (pa i sisanje), okreče se prema izvoru zvuka i pokazuje znakove zadovoljstva. To ukazuje da je u pitanju emotivno, a ne samo tjelesno iskustvo ugode. Psiholozi su zaključili da se iz te sklonosti prema glazbenom zvuku (melodioznosti) kasnije razvija i govor i pjevanje.

Cilj metodike glazbene kulture u dječjim vrtićima je da odgajatelji nauče kako oplemeniti djecu glazbom. Promatrajući dječju reakciju na glazbu, vidimo da djeca spontano pjevaju, plešu, sviraju udaraljke, igraju se baš onako kako bi trebala. Odgajatelj im samo treba ponuditi nove sadržaje pjevajući točno , svirajući na udaraljkama uz točan ishod metra uz pjevanje ili slušanje glazbe. Također treba poraditi na postavi svog glasa, da mu glas ne strada dugogodišnjim pjevanjem, treba upoznati kratke skladbe kako bi djeci mogao ponuditi što kvalitetniju glazbu za slušanje.

Odgajatelj bez glazbenog znanja često je nesiguran u svom radu. Osim ljubavi, rad s djecom zahtijeva i stručnost.

U metodici glazbene kulture proučavamo i pratimo antropološka i psihološka obilježja svih dobnih skupina djece predškolske dobi. Djeca putem osmišljenih glazbenih aktivnosti upoznaju mogućnost glazbenog govora, izražavaju se zvukovnim sredstvima- glasom, zvukovima tijela i udaraljkama. Upoznaju određen broj glazbenih ostvarenja s područja umjetničkog i narodnog stvaralaštva.

Glazbena kultura u sebi sadržava glazbeni odgoj i utječe na formiranje dječjeg pozitivnog stava, ponašanja i potrebe za glazbenom umjetnošću.

1. BROJALICA

Prvi susret djeteta s brojalicom zbiva se najčešće u obitelji, što znači da brojalici nije mjesto samo u vrtiću, odnosno u institucionalnom organiziranom odgoju. Za dijete je glazba u prvom redu emocija i oni govorom izražavaju te emocije. Ako se tom govoru pridodaju glazbeni elementi: ritam i ton, taj novonastali glazbeni govor postaje još veća emocija koja je za dijete čuđenje i stvarnost. Zbog toga su brojalice uvijek glazbeni govor, emocije za kojom svako dijete ima i izvršava potrebe. Postoje različite definicije brojalica. Jedna od njih kaže da je brojalica „vrsta umjetničko-književnog teksta, gotovo ritmična igra, kratka pjesmica, ritmična cjelina, igra riječima, vrsta onomatopeje ili oblik dječjeg stvaralaštva. Brojalice su jezične umotvorine - narodne i književne, klasične i suvremene, ali sve imaju dubok korijen u narodnom stvaralaštvu.“ Brojalice se prenose s jedne generacije na drugu, a danas se koriste i u ranom učenju stranih jezika .

Brojalica je kratka pjesmica jer se recitira na jednom tonu. Govor označava tekst, a pokret ruku mjeru. U brojalici do izražaja dolazi ritam i melodičnost ili šala. Najčešće su vesele i razigrane i lako se pamte. Brojalica je sredstvo za igru, poticaj za igru, dopuna igri i igra sama. Često je izvor novih ideja. Omogućuje izmišljanje novih šaljivih riječi i novih pokreta. Pristupačna je djetetu jer se lako pamti, ima ritma i melodična je. Predškolskoj i mlađoj školskoj djeci je prihvatljiva jer iskazuje elementarnost, kratkoću i jednostavnost. Slogovi se lako izgovaraju, a ti su često sastavljeni od jednog samoglasnika i dva suglasnika. Razlikujemo ih prema duljini, melodičnosti, ritmu, prigodnosti, raspoloženju i prostoru.

1.1. UTJECAJ GLAZBE / BROJALICE NA RAZVOJ DJETETA

Glazba tj brojalica ima veliko značenje u dječjem razvoju.
Glazba njeguje razvoj govora, utječe na tjelesni razvoj djeteta, na psihomotorne, kognitivne i socioemocionalne sposobnosti, na razvijanje govorne kreativnosti te na izgrađivanje odnosa prema glazbi. Slušanje i ponavljanje brojalica također pomažu razvoju istančanosti sluha i uče dijete prepoznavanju različitih slogova.

Brojalice su značajne za razvijanje ritma i pokreta i za razvitak spoznajnih sposobnosti.

Dijete se već u maternici susreće s različitim zvukovima. Čuje njeno disanje, otkucaje srca, njen govor, glasove drugih ljudi i vanjske zvukove. Iz toga možemo zaključiti da dijete prije rođenja ima potpuno razvijen sluh.

Interakcija između majke i djeteta koja uključuje glazbene aktivnosti, npr. glazbene igre, glazbene igračke, pomaže u razvijanju komunikacijskih veza i ubrzava razvoj govora.

1.1.1. Razvitak govora

Brojalice su značajne na razvitak govora, verbalnu komunikaciju. Oslobađaju dječji govor, potiču na govornu aktivnost, motiviraju djecu da govore slobodno i tečno, bogate dječji rječnik, pridonose pravilnom izgovoru pojedinih glasova (č, ć, d. đ, dž, r, s), izgrađuju dikciju, naglasak, intonaciju, smanjuju govorne smetnje. Obogaćuju spoznaju, motiviraju djecu na govorne igre prema vlastitom interesu.

1.1.2. Razvijanje spoznajnih sposobnosti

Brojalice u razvitku spoznajnih sposobnosti osobito pridonose razvitku pamćenja, jer tekst treba upamtiti. Potiče se mišljenje, usvajaju se nove činjenice, također se razvija slušna percepcija, pozitivne emocije, smisao za lijepo, budi se interes za tu vrstu govorne komunikacije i igre riječima.

1.1.3. Govorna kreativnost

Za brojnu djecu brojalica je snažan poticaj govorne kreativnosti. Izmišljaju se novi tekstovi, nadograđuje se stari poznati tekst. U izmišljanju poticaj može biti neposredna stvarnost, konkretni predmet, aplikacija i slike, tekst i slikovnice, lutke, instrumenti, pisma, pjesme. Svaka sredina u danom trenutku može inspirativno djelovati na dijete. Na primjer, brojalica Jedan, dva tri to mi reci ti! – djeca su dopunila:

Jedan, dva, tri, *Jedan, dva, tri* *Jedan, dva, tri*

To mi donesi ti. *Što znam ja, ne znaš ti.* *moj prijatelj to si ti*.

1.1.4. Razvijanje ritma i pokreta

Ritam se može demonstrirati pokretom prstiju, šake, ruku, nogama ili tijelom, a izgovor brojalice uz pokret može se izraziti pljeskanjem, mahanjem ruku, njihanjem tijela, poskakivanjem, kretanjem u jednom smjeru, u dvije kolone, zmijoliko, isprepleteno i slično. Također se mogu koristiti raznovrsni instrumenti: udaraljke, bubnjevi, zvečke, triangli. U brojalici kod završne riječi može se čučnuti, poskoknuti, razbježati, okretati ili dodirivati određeni predmet. Ritmom se razvijaju kinestetička osjetljivost, sluh i motorika.

Tri su mace skakale

Tri su mace skakale,

šapice su smočile,

neka vas je maca sram,

hajde sad iz igre van.

2. SPAJANJE GLAZBENOG I GOVORNOG ELEMENTA

Glazbeno ritmizirati ili glazbenim ritmom urediti postojeći red riječi, znači zadržati njihov prirodan tijek. Glazbenim se ritmom ne smiju izmijeniti naglasci pojedinih slogova riječi, a ponekad samo značenje riječi. Osim što zadržavaju jezičnu pravilnost, prirodnost, smisao, glazbeno ritmizirane riječi postaju logičnom glazbenom cjelinom. Glazbenom cjelinom postaju zato što su ritmizirane riječi glazbeno- metrički određene, pojedini slogovi riječi su jači, a drugi slabije naglašene. Slogovi riječi i riječi moraju zvučati jezično pravilno tj. prirodno. Jezična pravilnost se odnosi jednako na hrvatski književni jezik kao i na poštivanje dijalektnog govora.
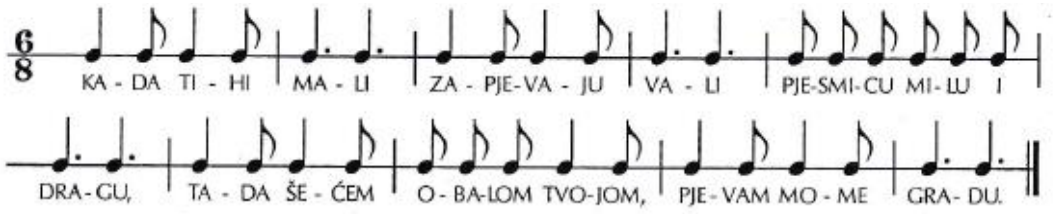
Primjer 1.

2.1. Govorena brojalica

Govorena brojalica određuje da se jezično-ritmička struktura od njena početka do kraja, odvija na istome tonu ili na istoj visini tona. Kako je ton, uz ritam, temeljni glazbeni element, nizanje, odnosno, izgovaranje riječi, iako na jednome tonu, čini te iste riječi, glazbenim riječima. Može se kazati da su te riječi oglazbljene iako ne i uglazbljene. Uglazbljene riječi počivaju na melodiji, odnosno na nizanju tonova različite visine, a oglazbljene riječi obojene su u istoj tonskoj nijansi. Tonovi govorene brojalice se razlikuju u trajanju, jačini i boji, ali ne i u visini. Ona može dijete ispuniti zadovoljstvom, stoga što uvijek odiše ritmičkom svježinom i bogatstvom riječi.

Primjer 2.

2.2. Pjevana brojalica

Svaku je ritmiziranu riječ, odnosno ritmizirani stih moguće glazbeno zaokružit. Ritmiziranim riječima dodaju se tonovi različitih visina koji uz već postojeće različito trajanje slogova riječi čine glazbenu misao, a to je melodija.

Pjevana brojalica može biti već ona koja u slijedu ima dva tona koja se razlikuju visinom. Također može imati do tri, ponekad i četiri različita tona, a da još uvijek ne predstavlja pjesmu. Ti izuzeci ovise o sadržajnom i ritmičkom elementu, odnosno karakteru same glazbeno - govorne strukture.

Pjevana je brojalica „slobodna“ od svih okvira tonaliteta: od tonskog roda (dur, mol), do zakonitosti vođenja melodijske linije i harmonijskih sklopova tonova na glavnim i/ili sporednih stupnjeva ljestvice.
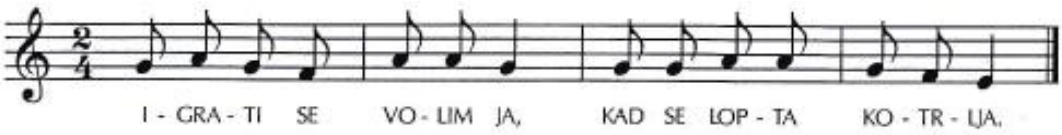
3. SADRŽAJ BROJALICE

Sadržaj ima ogromno značenje u dječjoj percepciji. Čvrsto je vezan uz glazbene elemente, ritam i ton, iako dječje mišljenje svoj razvoj nalazi u nepresušnoj mašti. Plod mašte je vrlo često sadržaj stihova koje spontano uobliči u brojalicu. Često je sadržaj brojalice rezultat stvaralaštva odraslog nadmašen djetetovim uratkom. Brojalica, odnosno njen sadržaj najčešće je plod spontane igre, situacija, običaja, a ne promišljanja. To je ogledalo emocionalnog i intelektualnog razvoja djeteta.
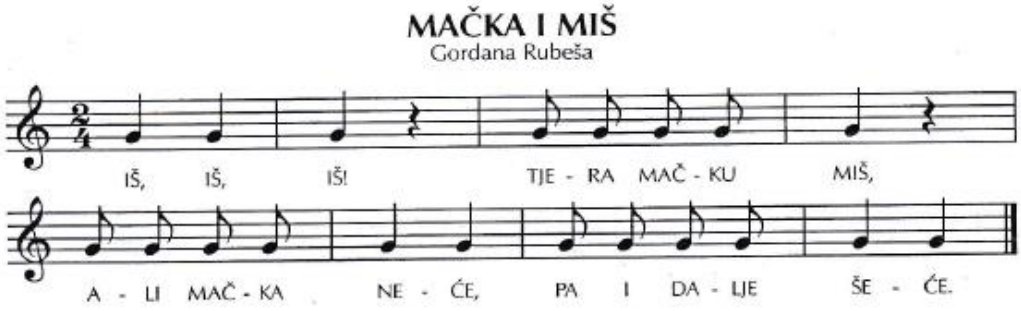
3.1. Konkretna brojalica

Za konkretnu brojalicu se još koristi pojam stvarna ili određena brojalica. Sadržaj konkretne brojalice svakom je djetetu razumljiv. Sadržaj te brojalice konkretizira određene situacije kao što su: zbivanje i svakodnevne situacije u djetetovoj okolini, životinjske ljubimce, prirodne pojave, život prirode i prigodne situacije.

1. Zbivanje i svakodnevne situacije u djetetovoj okolini
   Primjer 3.

2. Životinjske ljubimce
   Primjer 4.

Također ima višestruko odgojno značenje, osobito je značajna i kao didaktički sadržaj.

3.2. Besmislena brojalica

Niz slogova ili riječi koji ništa konkretno ne znače. Ti su slogovi u funkciji ritma ili se nižu u korist razvoja govora. Vrlo često su kreativan poticaj djetetu koje s uživanjem izmišlja slogove.

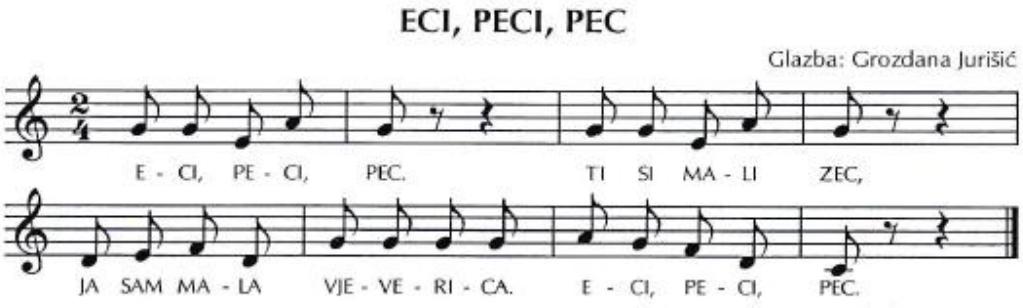
Širi šuru šara se ,

Tiki tuku taka se.

3.3. Kombinirana brojalica

Sadržaj brojalice također može biti kombiniran, sastavljen tako da se izmjenjuju konkretni dijelovi i besmisleni dijelovi teksta. Nizanje slogova ili besmislenih riječi najčešće je u funkciji zaokruživanja ritmičke cjeline. Ova vrsta spajanja slogova i riječi nastaje spontano.

Primjer 5.

4. METODIČKI PRISTUP

Brojalice se recitiraju, pjevaju, crtaju i modeliraju.

Brojalica kao osnovni sadržaj aktivnosti zahtjeva vrijeme i prostor. Vrijeme brojalice je odrednica neograničena trajanja, odnosno interes i koncentracija djeteta određuje trajanje brojalice u dječjoj aktivnosti.
Motiviranje djeteta za neku aktivnost u sustavu glazbene metodičke teorije i prakse ima gotovo središnje mjesto. Motivacija je ona čarobna riječ i trenutak uzajamne komunikacije odgojitelja i djeteta o kojoj ovisi ne samo krajnji rezultati same aktivnosti, već on aktivira svu dječju pozornost, podupire napetost iščekivanja glavnog događaja u aktivnosti. .

U hrvatskom jeziku ih možemo ponuditi na različite načine, ovisno o sadržaju, namjeni i prostoru gdje se s djecom nalazimo.

4.1. Brojalice u funkciji igre

Brojalice se najčešće koriste na početku neke određene igre kako bi igra pravilno tekla ili se s njom određuje dijete koje će započeti igru.

Primjerice, u igri *Tko je zadnji* – osnovni zadatak je naučiti brojalicu, kako bi se kasnije mogla primijeniti u slobodnoj igri djece. Odgajatelj, kao voditelj igre, prvi je „brojač“, koji jasno izgovara brojalicu. Ponavlja ju dijete za koje pretpostavlja da je brojalicu djelomično usvojio. Odgajatelj, a kasnije i dijete ide od djeteta do djeteta, dodiruje ga uz izgovor brojalice. Posljednji izgovoreni slog određuje dijete: da stane na suprotnu stranu od grupe djece ili tako da prati igru, da se u kolu okrene u suprotnu stranu ili stane na stolicu. „brojač“ razbraja djecu tako dugo dok ne ostane samo jedno dijete, zadnje. Brojnim ponavljanjem brojalica je zapamćena. Za ovu igru ne smije biti prevelik broj djece, kako aktivnost ne bi prešla u dosadu.

Patka patku pojele

Patka patku pojela,

pa se nije najela,

u to ide crni jež,

pa joj veli: Bježi!

Štuka štuku pojela

Štuka štuku pojela

al se nije najela:

jad,

glad

na koga će sad,
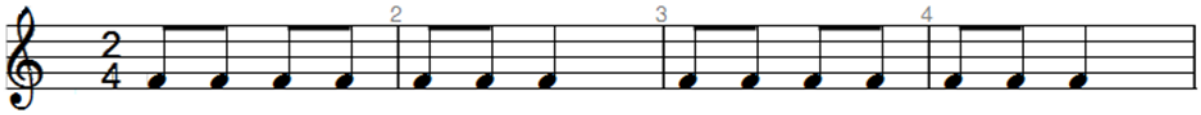
to reče,

pa uteče.
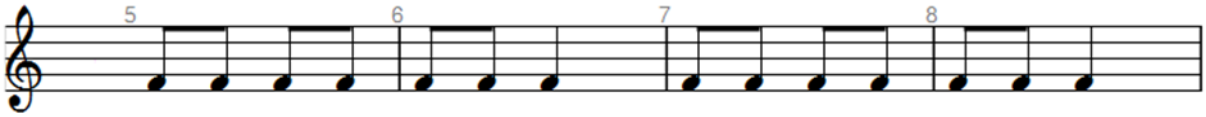
4.1.1.Brojalice koje se primjenjuju u igri rukama

Brojalice koje se primjenjuju u igri rukama, poput *Gdje si bila Ančice? i Sjela baba u balon*, izgovaraju se uz pljeskanje dlanova. Za igru je potrebno dvoje djece, koja stoje jedno nasuprot drugome. Plješću dogovorenim redoslijedom.
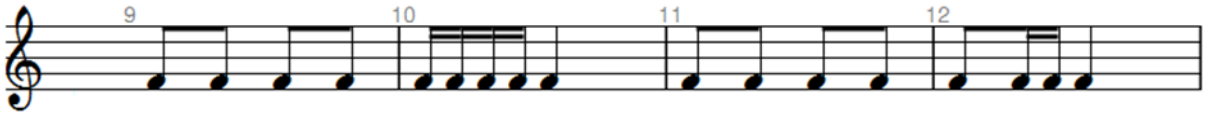
Sjela baba u balon
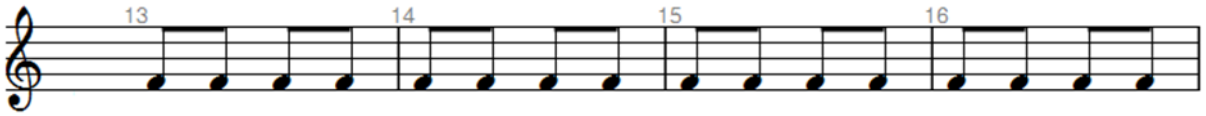

Sjela baba u balon, pa se vozi u London,
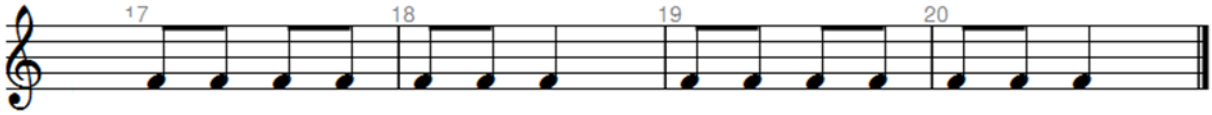

u Londonu kupi griz, pa se vozi u Pariz,

u Parizu kupi papriku, pa se vozi u Afriku,

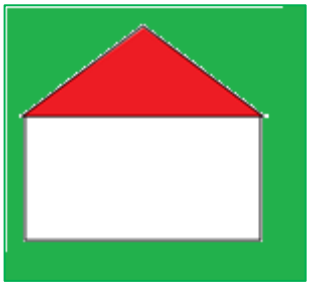
u Africi kupi kečku, pa se vozi svome dečku,

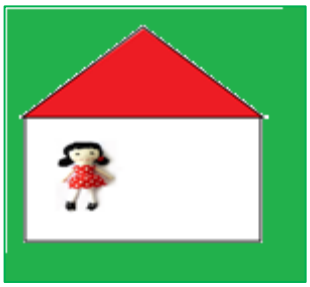
dečko kupi gramofon , koji svira din-dan-don!

4.2. Brojalice uz maketu

Ima jedna kućica

Ima jedna kućica

u kućici lutkica,

do lutkice mačkica,

do mačkice pas,

koji laje u sav glas av, av, av, av.

Ovu brojalicu naučit će i djeca koja teže pamte ako se koristimo maketom ili igračkama koje se u pjesmici spominju. Na zelenu svilenu podlogu (livada), uz izgovor brojalice, odgajatelj postavlja elemente: kuću, lutkicu, mačkicu i psa. Svi elementi moraju biti u određenoj proporciji.

4.3. Brojalice u grafičkom izrazu

Točka, točka, točkica

Točka, točka, točkica,

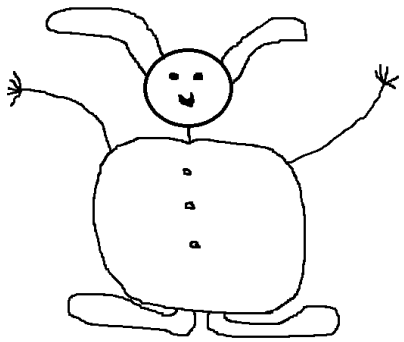
gotova je glavica,

meke uši, mali vrat,

trbuh mu je kao sat,

male ručice, male nožice,

evo našeg Jožice.

Ovu brojalicu mogu riješiti djeca starije grupe koji znaju brojati. Povlačenjem crta u ritmu provjerava se pravilno udaranje ritma.

4.4. Brojalica uz pjevanje

Prste ima ruka svaka

Prste ima ruka svaka
kad ju stisneš to je šaka.
Bum, bum, bum, bum
to je pjesma laka.

Igraju se ruke dvije
tko ce brže, tko će prije
Bum, bum, bum, bum.
To je pjesma laka.

Određeni broj brojalice može se vrlo lako naučiti i pjevanje. Pjevanjem se pamti tekst, melodija, a koristi se i pokret.

4.5 Brojalice za otkrivanje zagonetne slike

Ena, ena

Ena, ena
Ti si moja žena,
A ti moj muž.
Debeo ko puž

Otkrivanje zagonetne slike vrlo je česta igra u radu s predškolskom djecom. Sadržaj slike služi za razgovor, pričanje priča, prepričavanje, opisivanje, za recitacije, poslovice, zagonetke i brojalice.

5. FUNKCIONALNA GLAZBENA PEDAGOGIJA

Naša poznata muzikologinja i glazbena pedagoginja Elly Bašić (3. rujna 1908. - 25. veljače 1998.), suprotstavlja sinkretizam[1] u muzikalnom izražavanju djeteta odgoju i školi. Tvrdila je, i u svojim je istraživanjima dokazala da će se sve glazbene vrednote u svakom djetetu izgubiti ako sputavamo njegovu individualnost i spontano izražavanje. Svako je dijete muzikalno senzibilno, bogato u svojim načinima izražavanja na svoj način. Bogato se i spontano izražava iz svoje *„unutarnje potrebe, a ne po „vanjskom" zadatku."* Muzikalnost pri djetetovu cjelovitu izražavanju otkrivat ćemo *„ne samo u „muzičkim kategorijama""*, već i u njegovu govornom izražavanju i motorici, kada cjelovito oblikuje dinamičnost svoje unutarnje potrebe za izražavanjem. Sve te djetetove glazbene vrednote izgubit će se onog trenutka kada će ih odgoj ili škola „razbiti" u predmetno područje, a svako to područje u zasebne „elemente" različitih težina koji će se kasnije subjektivno stupnjevati i ponovno „spajati" u puno siromašniju kreativnu „konačnicu", nego što je prije pritajeno postojala u djetetu i njegovom izražavanju.

U tijeku svoje dugogodišnje pedagoške djelatnosti izgradila je vlastiti način glazbenog odgoja — »funkcionalnu muzičku pedagogiju«, koja se temelji na osjećanju funkcionalnih tonalnih odnosa. Ta »funkcionalna metoda« obuhvaća osim intonacije, glazbeni odgoj povezan s likovnim i literarnim izrazom. Posebno je težište odgoja na dječjem stvaralaštvu, a osnovni je cilj postizanje optimalnih rezultata u glazbenom formiranju nadarenog i prosječnog djeteta.

[1] Sinkretizam- jedinstvenost nastajanja muzikalnih govornih i motoričkih elemenata u cjelovitom muzikalnom izražavanju spontanog djeteta

6. BROALICA U GLAZBENOJ BAŠTINI
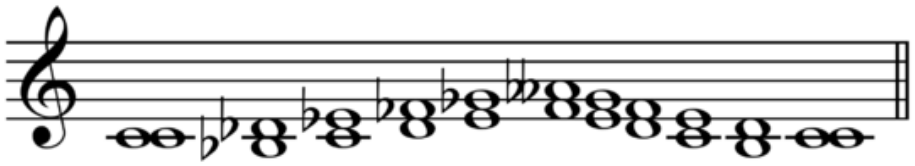
Dječja brojalica ima svoje zasluženo mjesto u glazbenoj baštini čija je odlika bogatstvo različitosti koje obuhvaća primorski, otočni i kontinentalni pojas. Svako područje često sadrži različite utjecaje u glazbenom stvaralaštvu. Oduvijek je njegovana jednako u svim našim krajevima i pravi je glazbeni biser u pučkom stvaralaštvu.

6.1. Pučka brojalica sjevernog hrvatskog primorja

Pučka brojalica ima odgojnu ulogu, sadrži temeljne zakonitosti u povezivanju glazbenih elemenata, što znači da može biti uzor u nastajanju mnogih pjesama za djecu. Također najsvrhovitije uspijeva osloboditi „vrijeme i prostor“ za melodiju i sadržaj pjesme.
Iznimno bogat čakavski jezični izričaj utemeljena je na istarskoj ljestvici od šest tonova s tri polutona koji odlikuje autentičnu glazbu ovog kraja. S obzirom da se uvijek pjeva dvoglasno, dodan je drugi glas ispod. Napjevi se izvode dakle dvoglasno, ali u netemperiranim intervalima (malo manji od male terce ili malo veći od velike sekste).
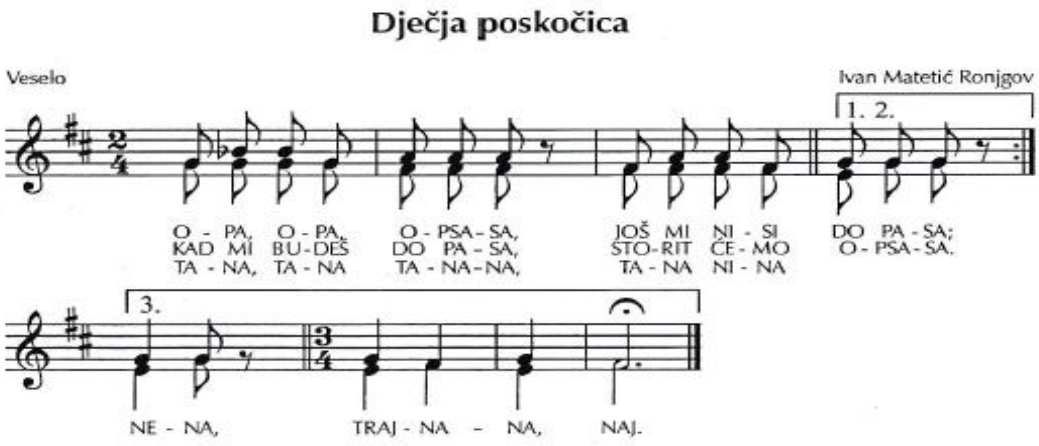
|D |C# D E F G G# |

|H#|C H C# D E F |

Brojalica je u čakavskom govoru djetetu bliža u govornom nego u pjevanom obliku. Razlog tome je to što pjevana brojalica u istarskoj ljestvici svakako mora imati u svojoj melodiji interval m.2, koji uz m.3 čini taj osebujan tonski pomak, a on je za malo dijete prezahtjevan. Zato postoje jednostavne pjesme (poskočice) kojima je melodija takva ustroja da pripremaju dječje uho na ovu glazbenu neobičnost:

Primjer 6.

6.2. Pregrada - grad običaja i tradicije

Pregrada je gradsko središte u krajnjem zapadnom dijelu Hrvatskog zagorja. Odgoj i obrazovanje djece i mladih kao preduvjet razvoja i napretka jedne sredine, u gradu Pregradi ima važnu ulogu. Godine 1991. otvoren je privatni Dječji vrtić Bambi, prvi privatni vrtić u Zagorju, a posebnost mu je bila njegovanje tradicionalnih zagorskih vrednota, od vrste prehrane do njegovanja lokalnog kajkavskog govora. Radio je paralelno sa školskim vrtićem do 1997. godine kada su oba objedinjena u jedinstveni Dječji vrtić Naša radost. Vrtić nastavlja tradiciju na starim zagorskim vrednotama, ali prati i moderne trendove.

Slike 1. i 2. Grb Grada Pregrade i logo manifestacije „Branje grojzdja“

U sklopu manifestacije „Branje grojzdja“ održavaju se „Pregradske dječje berbarije“. To su natjecateljske igre koje okupljaju djecu predškolske dobi (5-7 godina) iz petnaestak dječjih vrtića s oko pet stotinjak djece s područja Krapinsko-zagorske županije, Grada Zagreba i Republike Slovenije. U brojnim igrama osmišljenim na temu jesenskih radova (*„Skapanje krumpira“, „Ježek vu snubokah“, „Belatva kuruze“, „Podiranje kuruznice“, „Zagorski podrumari*“…) djeca su pokazala brzinu, spretnost i preciznost u izvršavanju postavljenih zadataka.

Slika 3. „Pregradske dječje berbarije“, Sportska dvorana OŠ J. Leskovara, Pregrada, 2016.

Najzanimljivija igra je *„Berba“* u kojoj sudjeluje po jedan „berač/beračica“ iz svakog vrtića. Djeca dobivaju svoju košaricu i škarice te kreću u berbu u pripremljeni vinograd. Zadatak im je pobrati svo grožđe, pokupiti sve otpale bobice… Dijete koje ubere “tajanstveni grozd” postaje “berač ili beračica pregradskih dječjih berbarija“.

Na kraju „berbarija“ svi sudionici plešu „Zagorski cug“.

Svaku godinu, već osamnaest godina, „ berbarije“ su mjesto druženja, igre, pjesme i plesa za vrtićku djecu, njihove roditelje, bake i djedove, a naročito za djecu s teškoćama u razvoju.

Slika 4. „Pregradske dječje berbarije“, Sportska dvorana OŠ J. Leskovara, Pregrada, 2016.

Tradicionalno, djeca iz Dječjeg vrtića „Naša radost“ sudjeluju i u završnoj „Povorci berača i beračica“ na zatvaranju manifestacije „Branje grojzdja“, zadnju nedjelju u mjesecu rujnu.

Slika 5. „Povorka berača i beračica“, djeca iz DV „Naša radost“, „Branje grojzdja“, Pregrada , 2016.

Ove su godine djeca izvela pjesmu i folklorni ples „Tancaj, tancaj crni kos“.

Slika 6. Pjesma i ples „Tancaj, tancaj crni kos“ , djeca iz DV „Naša radost“, „Branje grojzdja“, Pregrada, 2016.

6.2.1. Brojalice pregradskog kraja

Kako bih saznala koje se brojalice govorile i pjevale u pregradskom kraju, posjetila sam gospođu Slavicu Reiner, učiteljicu u mirovini, koja skuplja i bilježi kulturnu baštinu Pregrade i okolice. Između ostalog prisjeća se brojalica iz svog djetinjstva:

En ten tine

En ten tine

Sava raka tine

Sava raka tika taka

Bija baja bum!

Išo medo u šumicu

Išo medo u šumicu,
Izgubio papučicu.
Kakve li je boje, to mi reci ti
Ako znadeš bojati do tri – 1,2,3.

Tukli su se fratri

Tukli su se fratri
po željezni vrati
jedan drugom viče
pomozi mi striče
zašto bi ti pomogao
kad si mene tukao
i za bradu vukao
hajd iz moje kuće van!

Tri mesara

Tri mesara buhu klala
Buha sim, buha tam
Ipak im je vušla van.

Enci, benci

Enci, benci na kamenci,
troja vrata za pečata,
eri keri muzikeri,
an ban kapelan,
ec pec zec
pusti decu z škole van!

Sljedeće brojalice saznala sam od članova svoje uže i šire obitelji između 49 i 75 godina.

Elem, belem

Elem belem bumba risa,
Sisa guta tala risa,
An ban tulipan,
Sada ide jedan van.

Okoš bokoš

Okoš bokoš, prdne kokoš,
Pita Baja kol'ko tebi treba jaja?
Npr.O: 1 ,2,3

Jedan,dva,…

Jedan, dva do neba
Tri, četiri po sekiri,
Pet, šest bit' će ples
Sedam, osam do pol osam
Devet, deset ti si mali črni pesek.

Iš, iš,…

Iš, iš, iš, ja sam mali miš
Ti si mala mica maca
Bjež' u rupu miš.

Tužibaba Reza

Tužibaba reza dobi komad mesa,
Tuži još, tuži još pa si kupi stari koš.

Je'n, dva, tri

1, 2, 3 potukli se fratri
jedan drugom više
pomozi mi striče
kako bih ti pomogao
ti si mene tuk'o
i za glavu vuk'o.

Puž muž

Puž muž
De pokaži roge van
Da ti kuću ne prodam
Staroj babi za duhan.
Ako nećeš kazati
Ja ću tebe ubiti
Na zelenoj travici
Sekiricom po glavici.

Mišu, mišu mišiću

Mišu, mišu mišiću
hoćeš li kobasicu
trči mišo tip, tip, top
mišolovka za njim klop!

A, be, ce, de

A, be,ce,de,, mačka prede,
Preko plota miša špota,
Miš se skrije pa se smije
Ha, ha, ha, ha, ha!

1,2,3,….

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

izašao bijeli mjesec

u mjesecu krv i voda

živio Tito i sloboda.

En den dore

E den dore,

Duboko je more,

A u moru kit,

Sad smo lijepo kvit!

Tri mesara

Tri mesara buhu klala,

Buha sim, buha tam,

Sada ide jedan van.

An ban

An ban tulipan

Sada ide jedan van!

Taši taši tanana

Taši, taši , tanana

I crvena marama,

U marami šećere,

Maloj(malom)_____ večera.

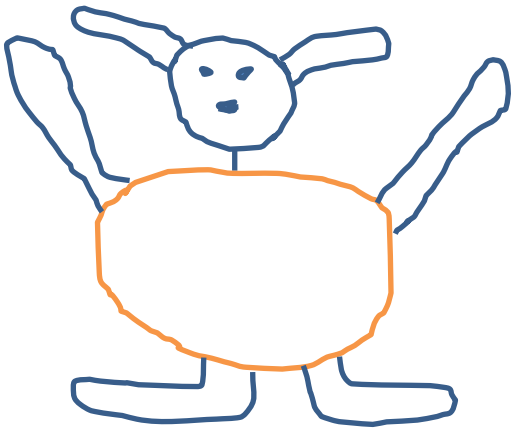
Točka, točka, točkica

Točka, točka, točkica gotova je glavica,

Duge uši, kratak vrat, a trbuščić kao sat.

Duge ručice, kratke nožice,

Evo nama naše družice.

Eci, peci, pec

Eci, peci pec

Ti si mali zec,

Ja sam mala mica maca,

Eci peci pec.

Pišem, pišem petnaest

Pišem, pišem petnaest,

dok napišem petnaest,

tko mi neće vjerovati

nek napiše sam.

/////////////// = 15

ZAKLJUČAK

Brojalica ima vrlo značajnu odgojnu težinu. Pomaže djetetu pri izboru igre, igrača, uloge u igri, redoslijedu nastupa u različitim oblicima igre. Može uvoditi u najrazličitije sadržaje i oblike igara. Igra je najprirodnija aktivnost djece i najprirodniji način učenja. Ona je zadovoljstvo, potreba, aktivnost u kojoj dijete razvija emocije i sebe samog. Dijete u brojalici doživljava sebe u prostoru i vremenu i to ne samo u odnosu na ljude i stvari oko sebe, već u prostoru i vremenu same glazbe. Zbog toga brojalica pomaže u razvoju glazbenih sposobnosti, prvenstveno u razvoju osjećaja glazbenog ritma, pamćenja, intonacije, odnosno glazbenog sluha. Svaki naraštaj će proći kroz „fazu“ brojalica kao kroz neko posebno veselo razdoblje iz kojega ponešto upamti cijeloga života. Djeca ih koriste u igri kako bi odlučili tko će žmiriti, loviti, baciti loptu, smisliti nešto ili započeti igru. U brojalicama je karakterističan zadnji slog koji ima dvije zadaće: njime se odabire osoba za izvršenje posebnog zadatka ili se njime isključuje iz igre. Odabiranje se vrši ravnomjernim pokretima ruku, kojima se obilježava svaki igrač.

Brojalice kao govorno-ritmičke igre oblik su dječjeg folklora. Kao i svaka folklorna pojava one su podložne mnogim promjenama. Djeca ih usmenom predajom mijenjaju, prilagođavaju, osuvremenjuju dodajući uvijek nešto novo. Brojalice su, uglavnom, plod spontanog dječjeg stvaralaštva. Međutim, i mnoge autorske brojalice djeca su prihvatila i usvojila. Od brojalica koje nauče, djeca najčešće ponavljaju jednu koju im se najviše sviđa i koju najviše zavole.

LITERATURA:

1. Gospodnetić, Heda (2011) . **Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima**, Skripta za studente PO UF u Zagrebu, Zagreb
2. Jurišić, Grozdana; Sam Palmić, Renata (2002) . Brojalica, snažni glazbeni poticaj, Adamić d.o.o., Rijeka
3. Šmit, Marija Blanka (2001) . **Glazbom do govora,** Naklada HAID, Zagreb
4. Bašić, Elly (1980**) . „Dječje brojalice danas i uzroci atrofije njihove kreativnosti.“** Umjetnost i dijete. Dvomjesečnik za estetski odgoj, dječje stvaralaštvo i društvene probleme mladih. **12(69), 16-19.**
5. Bašić, Elly (1981) . „**Psihološka uvjetovanost funkcije brojalica i kreativni proboj metrike i forme standardne lirike.“ Umjetnosti i dijete.** Dvomjesečnik za estetski odgoj, dječje stvaralaštvo i društvene probleme mladih. **13(75), 23-41.**
6. Bašić, Elly (1985) . „**Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta**.“ Umjetnosti i dijete. Dvomjesečnik za estetski odgoj, dječje stvaralaštvo i društvene probleme mladih. 1(96), 21-33.
7. Rukopisi gospođe Slavice Reiner, učiteljice u mirovini, o običajima u Pregradi

WWW izvori:

http://www.pjesmicezadjecu.com/mamin-kutak/vaznost-brojalica.html (30.6.2016.)

http://www.roditelji.hr/vrtic/2368-brojalice/ (30.6.2016.)

http://www.kzz.hr/500-tinjak-djece-u-pregradi-na-berberijama (26.09.2016.)

http://dv-nasaradost.pregrada.hr/ (26.09.2016.)

Prilozi 1.,2.,3.,4.,5. i 6. iz knjige Jurišić, Grozdana; Sam Palmić, Renata (2002) . Brojalica, snažni glazbeni poticaj, Adamić d.o.o., Rijeka